

Dag van verzet tegen Armoede

Vrijdag 20 oktober 2023

Gent-Brugge

Caroline Vrijens
Vlaams kinderrechtencommisaris

Kinderarmoede concreet: enkele cijfers

	% kinderen (0-15)
Geen nieuwe kleren voor kind om financiële redenen	8,2%
Kind heeft geen vakantie om financiële redenen	19,2%
Kind kan niet deelnemen aan vrije tijdsactiviteiten om financiële redenen	9,0%
Bijzondere gelegenheden vieren kan niet om financiële redenen	5,8%
Kind kan niet soms vrienden uitnodigen om te komen spelen	6,0%
Gezin heeft achterstallige betalingen	12,1%

Bron: Guio, Vandenbroucke (2018), Koning Boudewijnstichting

Kinderen ervaren sociale uitsluiting

Ik vind mijn eigen gewoon niet leuk.

Doe je dan dingen die je niet leuk vindt of zeg je dingen die je niet leuk vindt?

Ik weet het niet.

Hoe voel je dat, dat je niet leuk bent?

Dat ik er niet bij hoor.

Ben je anders dan andere kinderen?

Iedereen is anders, maar voor mij lijkt ik alsof ik van een ander Universum kom. Ik heb bijna niks gemeen met niemand.

Bron: Kind en Samenleving

Armen, dat zijn anderen

Heb je genoeg?

Euhm, ja. Soms zijn er wat problemen en dan hebben we maar 40 euro voor een hele maand of zo maar dat is niet zo erg want dan hebben we meestal nog wel iets in de koelkast of zo.

Hoe vind jij dat?

Het maakt niet zo veel uit.

Ik heb tenminste een huis om in te leven.

Bron: Kind en Samenleving

Armoede voor kinderen

- Gevoel van anders zijn
- Confrontatie met vooroordelen
- Aantasting zelfbeeld of negatief zelfbeeld
- Iemand tegenkomen die in je gelooft

Armoede bij de klachtenlijn

- Meestal eerder op achtergrond aanwezig
- Vaak zelfde problemen, groter risico
- Onderwijs
 - Sanctiebeleid van scholen
 - Schoolkosten
- Jeugdzorg en plaatsingen
- Armoede bij specifieke groepen kinderen en jongeren (bv. kinderen op de vlucht)

Wat is armoede?

**Armoede is: “een menselijke situatie gekenmerkt door langdurige of chronische deprivatie van de middelen, mogelijkheden, keuzes, veiligheid en macht noodzakelijk voor het genieten van een toereikende levensstandaard en andere burgerlijke, culturele, economische, politieke en sociale rechten.”
(VN-Comité Economische, Sociale en Culturele rechten)**

- Tekort aan middelen
= essentieel onderdeel
- MAAR niet toe verengen:
meerdimensionaal & structureel
- Aantasting van mensenrechten

Armoede op school verdient extra aandacht

- Soms toevallig ontdekt door leerkrachten of schooldirecties
- Negeer de signalen niet maar ga er actief mee aan de slag.
- Leerkrachten, sporttrainers of monitoren kunnen een belangrijk verschil maken in het leven van kinderen en jongeren.
- Case: Leerlijn fietsen in basisonderwijs kost ook geld

Achtergrond speelt een veel te grote rol

- In Vlaanderen wordt de uitkomst van een onderwijsloopbaan van jongeren grotendeels bepaald door hun sociaaleconomische achtergrond
- Leerlingen uit kansengroepen:
 - blijven vaker zitten
 - zijn minder aanwezig in de zogenaamd hooggewaardeerde onderwijsvormen
 - stromen vaker uit zonder diploma
 - vatten minder vaak een studie in het hoger onderwijs aan.
- Wim Van Lancker: Armoede heeft een grote impact op leren. Zie ook onze grote corona-bevraging.
 - Voor sommige leerlingen is het leren gestopt. 12% heeft geen geschikte plek om te leren thuis. 4% geen leesboeken, geen verwarming, geen internet, geen hulp bij het leren,...
 - kloof is vergroot

Leren zonder boeken, zonder laptop, zonder internet, zonder bureau?

- Kinderen die zonder schoolboeken en dus eigenlijk zonder kansen aan hun onderwijstraject beginnen, zijn slechts één illustratie van hoe het is om arm te zijn in Vlaanderen.
 - Streven naar model waarbij de leverancier de boeken standaard aan de school bezorgt, waarbij de school betaalt en indien nodig een afbetalingsplan met de leerlingen afspreekt.
- Corona maakte bestaande problemen veel zichtbaarder!
- Alarmsignalen op Klachtenlijn over niet geschikte of te dure laptops en andere vormen van digitale armoede, zoals slechte internetverbindingen. In kader van een tuchtoverleg via Zoom, kregen de mensen van onze klachtenlijn een inkijk in de armoedige woonomstandigheden van een jongere.
- Onze nota Digisprong ([Link](#))

Leren zonder boeken, zonder laptop, zonder internet?

- We schreven samen met de federale Ombudsman en dertig regionale en lokale ombudsdiensten aanbeveling aan de regering om internettoegang te erkennen als basisrecht.
- Maak van toegang tot internet een grondrecht. Wetsvoorstel CD&V en minister van Telecommunicatie Petra De Sutter (Groen) wil uitbreiding en automatisering van het sociaal tarief voor internet.
- Belgisch Netwerk Armoedebestrijding (BAPN) steunt volmondig het recht op internet. Voorstel op verbod van inbeslagname van laptops, gsm's en tablets en op afsluiten internet. "Corona heeft echt aangetoond dat een smartphone, laptop, tablet en internettoegang geen luxegoederen zijn, maar een noodzaak".

→ Maak van toegang tot internet een basisrecht.

Schoolkosten zorgen voor participatiedrempels

- Hoge schoolkosten in 'dure' richtingen beperken de keuzemogelijkheden voor jongeren.
- De financiële stress weegt ook op de kinderen. Schuldgevoel en zelf strategieën bedenken
- Ook voor kinderen en jongeren die ondersteuning of hulpverlening nodig hebben door een beperking of psychische problemen, kan armoede zware gevolgen hebben op het vlak van leren. Soms komen ze niet tot de nodige zorg door financiële drempels of wachtlijsten.
 - Nood aan een maximumfactuur in het secundair onderwijs
 - Vertrouwenspersoon op school en bespreekbaar maken vanaf moment van inschrijving
 - Samenwerken met lokale welzijnsorganisaties

Basisbehoeften vervullen om tot leren te komen

Gezonde warme maaltijden op school

- Uit cijfers van de Europese Unie blijkt dat 3 procent van de min 15-jarigen in Vlaanderen thuis niet elke dag een voedzame maaltijd krijgt.
- Projecten in Gent en Antwerpen en daarnaast nog heel wat scholen die pistes ontwikkelen om om te gaan met de lege brooddozen.
- Kwestie die een aanpak op Vlaams niveau vereist?
- Onderzoek waaruit een positieve impact van gezonde voeding op de leerprestaties blijkt.

Basisbehoeften vervullen om tot leren te komen

Menstruatiearmoede aanpakken op school

- Rapport van Caritas en samenwerking KRC met de Vrouwenraad en Caritas om menstruatiearmoede onder de aandacht te brengen. Want 5% van de Vlaamse meisjes bleef al eens weg van school omdat ze geen geld hadden om menstruatieproducten te kopen en uit angst.
- We zochten naar duurzame oplossingen Overleg met de Children and Young People's Commissioner Scotland, over de maatregelen die in Schotland genomen zijn. Daar kunnen de meisjes op school terecht voor hygiënisch materiaal.
- Proefprojecten

Het Kinderrechtencommissariaat pleitte er dit jaar geregeld voor om menstruatieproducten laagdrempelig beschikbaar te maken op school. Ook sensibilisering en taboedoorbreking zijn belangrijk. Niet alleen bij meisjes.

Goede praktijken met als doel gelijkere onderwijskansen

- Vroeginterventie: een school organiseert huiskamerbezoeken bij ouders al vóóordat de kleuters naar school komen, om kennis te maken en info te geven over hoe ze hun kinderen kunnen stimuleren met spelletjes, boekjes, enz.
- Sommige scholen organiseren de schooldag zo dat die een kwartiertje vroeger begint. In dat kwartier komen de ouders het kind tot aan de klasdeur brengen en is er een babbelmomentje tussen de leerkracht en de ouder, elke dag.
- Ouders een rol geven in de huiswerkbegeleiding op school door hen 1x per maand te vragen mee te komen helpen. Tegelijk zien zij hoe de leerkrachten dit aanpakken en worden hen tips gegeven.
- Een school in Wervik doet ook bij ouders van kinderen in het eerste leerjaar regelmatig woonkamer-huiswerkmomenten om ouders tips te geven bij huiswerkbegeleiding (bv. anderstalige ouders die niet weten hoe ze klanken in het Nederlands moeten uitspreken).

Naast onderwijs....

- Sommige armoedeproblemen overstijgen duidelijk wat een school kan doen. Wat wel kan is proberen verzachten van de effecten van armoede. Toevallig ontdekte problemen niet negeren.

Projecten met brugfiguren van het OCMW die op de scholen werken

- Federaal en Vlaams: structurele maatregelen en automatische rechtentoekenning, sociaal wonen, kinderopvang, onderwijs, vrije tijd, gezondheidszorg,... een inkomen boven de armoedegrens
- Lokale besturen:
 - Toegankelijke en kwaliteitsvolle kinderopvang
 - vrijetijdsaanbod waar alle kinderen aan kunnen meedoen
 - structurele armoedebestrijding (toegankelijke diensten, begeleiding op maat en outreaching)

Conclusie

